

Бутенко В. В., к.е.н., доцент,
Водяник Д. В., студент,
Нагорний В. С., студент,
Одеський Національний Університет імені І.І.Мечникова
м. Одеса, Україна

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ: ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

На сьогоднішній день становлення і розвиток малого підприємництва в Україні вважається одним з головних напрямків, що може допомогти вирішити проблеми виходу із кризової ситуації та інші довгострокові питання розвитку ринкових відносин. Але розвитку малого підприємництва заважають цілий ряд економічних та організаційних перешкод, де особливу роль відіграє механізм його оподаткування. З метою реалізації державної політики щодо розвитку та підтримки малого бізнесу було прийнято Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності», яким запроваджено справляння єдиного податку суб'єктами підприємництва [1]. В даний момент часу, є актуальною тема дослідження розвитку спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності підприємництва в Україні у контексті Єдиного податку.

Питанням регулювання та функціонування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності присвячені праці таких вітчизняних учених: З. Варналія, О. Десятнюк, О. Данілова, Ю. Іванова, О. Квасовського, А. Кізими, А. Крисоватого, Д. Серебрянського, В. Сідляр, В. Федосова. Однак, незважаючи на численні наукові праці дане питання, потребує дослідження у контексті досвіду зарубіжних країн.

Метою статті є дослідження вітчизняного та зарубіжного досвіду функціонування спрощених систем оподаткування.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності являє собою особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених пунктом 297.1 статті 297 Податкового Кодексу, на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених Главою 1 Розділу XIV «Спеціальні податкові режими», з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності. Основна мета створення і введення даного режиму – надання допомоги окремим категоріям платників податків, в більшій мірі малим підприємцям, так як саме вони в значній мірі сприяють зростанню внутрішнього валового продукту, підвищення рівня життя населення та вирівнювання економічної ситуації в країні. Тому розвиток малого бізнесу в Україні як і в інших розвинених країнах світу є одним із найважливіших завдань, що стоять перед економікою країни.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності, представлена єдиним податком в Україні, пройшла тривалий період становлення та розвитку своїм початком з 1998 року [1] та продовження у 2016 році [2].

Україна вже декілька років живе за Податковим Кодексом, який ввів зміни у всі без винятку податки. В грудні 2015 р. внесені кардинальні зміни у спрощену систему оподаткування. Зміни вступили в силу з 1 січня 2016 року. Нововведення полягали в тому, що суб'єктів спрощеної системи оподаткування оптимізували з 6-ти до 4-х груп. Фізичних осіб-підприємців в залежності від специфіки діяльності, розподілили по 3 групам, для юридичних осіб залишили 3 групу та 4 групу для юридичних осіб – с/г товаровиробників. На даний час податковим законодавством України визначено, що підприємці на єдиному податку можуть вибрати одну з чотирьох дозволених груп, які коротко охарактеризовані нижче в табл. 1.

Зазначимо, що у Європейському Союзі (ЄС) відсутні аналоги вітчизняної спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, при цьому преференції для малого та середнього бізнесу існують, але вони функціонують у межах загальної

системи оподаткування (табл. 2). Значно кориснішим може стати досвід держав, які мали з Україною спільні початкові умови та спільне минуле.

Таблиця 1

Основні показники єдиного податку

Група	Статус	Ставка	Види діяльності	Дохід	Найм. роб.	Звітний період
1 група	Фіз. особи-підприємці	10%	Роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або надання побутових послуг населенню	до 300 тис. грн.	0	щорічно
2 група		20%	1) виробництво та/або продаж товарів; 2) надання послуг (в тому числі побутових) єдиноподатникам і/або населенню та ін. визначене Под. кодексом України	до 1,5 млн.грн.	До 10	щорічно
3 група		Юр. Особи 3% від доходу для платників ПДВ 5% від доходу для неплатників ПДВ	Будь-які види діяльності, крім заборонених єдиним податком	до 5 млн.грн.	необмежено	щоквартально
4 група	Юр. особи – с/г товаровиробники	В залежності від площі і типу земельних ділянок	1) виробництво сільгосппродукції та/або розведення, вирощування та вилов риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах); 2) переробка с/г продукції та/або риби на власних або орендованих потужностях, 3) здійснення операцій з поставки сільгосппродукції і/або риби.	необмежено	необмежено	щоквартально

Джерело: [2]

Таблиця 2

Ставки корпоративного та альтернативного податку деяких країн ЄС у 2016

Альтернативний податок	Ставка корпор. податку	Країна член ЄС
1750€ (ТОВ)/350 0€ (АТ)	25%	Австрія
-	33,99%	Бельгія
-	10%	Болгарія
-	20%	Велика Британія
-	15%	Литва
3000 € (500 €)	29,22%	Люксембург
-	29,65%	Німеччина
-	19%	Польща
-	21%	Португалія
-	16%	Румунія
480 € – 2880 €	22%	Словаччина
-	17%	Словенія
37%	10% / 19%	Угорщина
-	20%	Фінляндія
-	33,33%	Франція
-	22%	Швеція

Джерело: [3; 4]

У свою чергу, аналоги вітчизняної спрощеної системи оподаткування (ССО), обліку та звітності характерні для країн Співдружності Незалежних Держав (СНД) (табл. 3). При цьому, для порівняння, ставка корпоративного податку (загальна система оподаткування, представлена податком на прибуток підприємств) в Україні знаходиться практично на тому ж рівні, що і в країнах СНД, та ставка індивідуального прибуткового податку (загальна система оподаткування, представлена податком на доходи фізичних осіб) в Україні дещо вища порівняно з більшістю досліджуваних країн СНД.

Таблиця 3

**Загальна та альтернативні системи оподаткування в Україні
та окремих країнах СНД у 2016 році**

Країна	Ставка корпоративного податку	Ставка індивідуального прибуткового податку	Альтернативні системи оподаткування
Україна	18%	18%	ССО, обліку та звітності (Єдиний податок)
Азербайджан	20%	14% / 25% (max)	Спрощений податок
Білорусь	18%	13%	Податок при ССО; Єд. под. для виробників с/г продукції
Казахстан	20%	10%	Спеціальний податковий режим
Киргизстан	10%	10%	ССО на основі єдиного податку
Росія	20%	13%	ССО; Єдиний с/г податок

Джерело: [2; 5]

Таким чином, досвід економічно розвинених країн свідчить, що застосування альтернативних режимів оподаткування з метою стимулювання розвитку малого бізнесу є ефективним на початкових етапах трансформації економіки держави при радикальній зміні системи організації національної економіки, саме на цьому етапі і знаходиться Україна. Тому, можна сказати, що впровадження та адаптація прогресивного зарубіжного досвіду функціонування спрощених систем оподаткування у вітчизняну практику призведе до підвищення ефективності спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в Україні. При цьому слід забезпечити стабільність нормативно-правової бази оподаткування суб'єктів малого підприємництва та удосконалити процес адміністрування єдиного податку.

Література:

1. Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» від 03.07.1998 № 727/98 (втратив чинність) [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/727/98>
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 № 909-VIII. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/909-19>
3. Tax Guides and Highlights [Електронний ресурс] / Deloitte. – Режим доступу: <https://dits.deloitte.com/#TaxGuides>
4. Corporate Tax Rates Table [Електронний ресурс] // KPMG. – Режим доступу: <http://www.kpmg.com/ GLOBAL/EN/SERVICES/TAX/TAXTOOLSAND RESOURCES/Pages/corporatetaxratestable.aspx>

5. Амбрик Л. П. Вітчизняний та зарубіжний досвід функціонування спрощених систем оподаткування // Інвестиції: практика та досвід – Україна, Київ: Вид-во «ДКС Центр», 2015 – № 15. – С. 28–33.

Піхняк Т. А., к.е.н., доцент кафедри,
Лиситчук В. О., студентка,

*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут
м. Хмельницький, Україна*

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА П(С)БО 15 «ДОХІД» ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ

За останні десять років відбулися значні зміни для економіки України та загалом для наближення діяльності українських підприємств до міжнародних ринків збуту, що спонукало до переходу обліку на міжнародні стандарти, зокрема гармонізації та досягнення повної відповідності міжнародним стандартам обліку [1]. Нажаль, на даний час зроблено лише малий крок у порівнянні, що ще потрібно зробити за для того, щоб національні стандарти бухгалтерського обліку відповідали повністю міжнародним стандартам обліку та стандартам фінансової звітності.

Тому П(С)БО мало б відповідати міжнародним стандартам, але до української нормативної бази не було включено повний зміст статей та не в повній мірі відображено переклад міжнародних стандартів обліку та звітності, тому через це відбувається не відповідність та втрачання прозорості, щодо складання фінансових звітів за міжнародними та національними стандартами.

Проте щодо обліку доходів за національними стандартами, то вони регламентуються відповідно до П(С)БО 15 «Дохід», а тотожним стандартом міжнародного обліку є нормативний документ 18 «Дохід», але також при обліку доходів у зарубіжних країнах використовують МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу».

Що ж до відповідності МСБО 20, то національного положення бухгалтерського обліку не має, хоча в П(С)БО 15 «Дохід» висвітлюється інформація про облік державних грантів та допомоги, але вона відрізняється від трактування у відповідності до МСБО. За П(С)БО не враховуються суттєві доповнення щодо обліку грантів, а також державні гранти віднесено до цільового фінансування, що не відповідає обліку за МСБО.

Основна відмінність між П(С)БО та МСБО полягає у тому, що національні стандарти бухгалтерського обліку хоча і не суперечать міжнародним стандартам, але були розроблені з багатьма доповненнями та пропусками та не містять дослівного перекладу відповідно до МСБО. Такі зміни та доповнення національного стандарту на даний час є невід'ємною складовою ведення обліку загалом, зміни яких призведуть до перекручення та виправлення всієї фінансової документації та недостовірності в даних фінансових звітів.

Ще однією відмінністю є трактування поняття «дохід» (табл. 1).

Як бачимо, у П(С)БО 15 не має визначення доходу, воно подається у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

За міжнародними стандартами бухгалтерського обліку не враховується збільшення активу та зменшення зобов'язань, що впливає на методику відображення в обліку господарських операцій, а лише розглядається зростання власного капіталу, але не за участі внесків засновників, так як і у національному стандарті.

Таким чином, за міжнародними стандартами обліку передбачається ведення бухгалтерського обліку доходів тільки тих, які виникають у ході основної діяльності суб'єктів господарювання, в свою чергу облік доходів за національними стандартами